

vodstvu izpopolniti, da ga bo potem možno razdeliti med bodoče tečaje po strokah.

6. Šolski odbor naj temeljito proučava, bi li ne kazalo v doglednem času na bodočih strokovnih tečajih pouk urediti tako, da bi se poleg nedelj (8—11 ali 9—12) poučevalo med tednom le enkrat od dveh do šestih popoldne, namesto sedanjega dvakratnega večernega pouka.

7. Treba je, da se uvede, če že ne obvezen, vsaj neobvezen pouk v telovadbi. V to svrhu bi bilo šolskim vodstvom naročiti, naj vajence vzpodbujajo, da prostovoljno prisostvujejo v večjem številu pouku v telovadbi ob večernih urah na društvenih telovadiščih.

8. Takoj s prihodnjim šolskim letom je uvesti zgolj slovenske tiskovine, ne izvzemši izpričeval.

9. Pouk iz obrtnega pravoznanstva naj se s prihodnjim šolskim letom počeni vrši v dveh oddelkih. Poskrbi naj se za posebne knjige iz tega predmeta. Naprositi je deželni šolski svet, da uvede fakultativno pouk iz tega predmeta tudi na moškem učiteljskišču v svrhu pridobitve učnih oseb za strokovne tečaje.

10. Vsako leto je občasno pred pričetkom šole ravnateljstvu predlagati seznam učnega objekta v odobrenje šolskemu odboru.

11. Sestavi se naj disciplinarni red za vajence, ki je v interesu rednega šolskega pouka in obiska nujno potreben.

12. V najkrajšem času naj se skliče anketa, obstoječa iz učiteljskega objekta, šolskega nadzornika, načelnikov obrtnih združenj in zastopnikov obrtnih druženj. Naloga ankete bodi, da zgoraj označene predloge preudari, eventualno izpopolni in svoje nasvete v korist časa primernim odnošajem na polju strokovno-obrtnega šolstva formuluje.

Dozdeva se mi potrebno, da svoje predloge tudi nekoliko utemeljim, in sicer zaradi tega, da bo možno posameznikom, ki se zanimajo za razvoj obrtnega šolstva, mojim predlogom ugovarjati, oziroma jih pomagati uresničiti.

V točki drugi omenjene šolske razstave se mi dozdevajo jako važen faktor glede vzpodbude vajencev k pridnemu in marljivemu učenju. Vajencem samim naj se da prilika, da si razstavo temeljito ogledajo in občudujejo dela, ki se jih uče po raznih oddelkih.

Šolska razstava naj se vsako leto ob navzočnosti obrtnih vajencev otvori slovesno in s primernimi nagovori voditeljev in učiteljev, kakor zastopnikov raznih korporacij in šolskega odbora.

Ob tej priliki naj se vajence vzpodbuja do pridnega učenja, lepega vedenja, do marljivosti, varčnosti in do stanovske zavednosti. Pri otvoritvi razstave naj bi se tudi vajencem, ki so z dobrim uspehom dokončali šolsko leto, razdelile primerne nagrade. Preverjen sem, da bi to vajence vzpodbujalo k zavednosti, in če bi se merodajni krogi za vajence malo bolj pobrigali, bi prišli tudi vajenci do drugačnega prepričanja in druge zavednosti kakor so pa dandanes.

Resnega in temeljitega premišljevanja je vredna šesta točka predlogov. Večerni pouk je pri sedanjih razmerah iz marsikaterih ozirov neprimeren in neuspešen. Od vajenca, ki dela od ranega jutra do poznega večera in morda še pri nezadostni hrani in in neprimernem počitku, se skoraj ne more zahtevati, da bi z največjo pozornostjo prisostvoval pouku. Pogostokrat sem čul od raznih učiteljev, da najbolj pridni vajenci, ki z vneto zasledujejo šolski pouk, med poukom zaradi utrujenosti zaspe. Pouk v obrtnih nadaljevalnih šolah bi se moral vršiti popoldan ali pa še bolje dopoldan od 8. do 12. ure, oziroma od 2. do 6. ure. Bes je, da obrtniki vajence čez dan težko pogrešajo. Pouk se pa da tako razdeliti, da se za vajence po učni dobi, oziroma po razredih razdeli, da ostane nekaj vajencev v delavnici, med-

tem ko gredo drugi v šolo. Za I. in II. razred naj bi se vršil pouk dopoldan, za III. razred pa popoldan, s tem bi se dalo to vprašanje ugodneje rešiti.

Splošno se poudarja od merodajnih krogov, da je večerni pouk izpremeniti v dnevni. Dokaz temu je tudi, da se vsi strokovni tečaji za pomočnike kakor tudi za gospodarje vršijo le podnevi. Preverjen sem pa, da bo ta eventualna izprememba obrtnike razburila. Pa to, kar se lahko zgodi v drugih mestih, bi se dalo tudi pri nas; obrtniki bodo imeli pri tem le korist, ker se bodo vajenci v šoli več naučili in s tem tudi obrtnikom več koristili. Neobhodno bi bilo pa tudi treba, zlasti za vajence, ki pri svojem poklicu sede, da se uvede zanje telovadba. Znano je, da telovadba pri mladini najbolje učinkuje, in treba je pri mladini gledati tudi na to, da se telesno dobro razvija.

Važno za obrtni stan je pa tudi, da je obrtnik poučen v obrtnem pravoznanstvu. Ta nepotrebni predmet se pa, mislim, poučuje edino le v Ljubljani na nadaljevalnici. Po drugih obrtnih šolah se pa ta predmet zaradi tega ne poučuje, ker primanjkuje zato spretnih učiteljev. Temu nedostatku bi se dalo pomagati na ta način, da bi se na ljubljanskem moškem učiteljskišču uvedel fakultativno predmet o obrtnem pravoznanstvu in bi se na ta način, lahko dobilo sposobnih učnih oseb.

Nikakor pa ne bi rad dijakom učiteljskišča nalagal še večjega bremena, ker je že tako s premnogimi predmeti preobloženo. Zadeva bi se dala na ta način rešiti, da bi se na učiteljskišču brezpotrebni predmet v orglanju nadomestil s predmetom v obrtnem pravoznanstvu. Ta predmet je po mojem skromnem mnenju veliko bolj zanimiv, potreben in važen kakor pa orglanje, zlasti raditega, ker se učiteljstvo v sedanjem času in teh razmerah sploh več ne bavi in noče baviti z orglanjem. V prvi vrsti je pa treba oskrbeti za ta predmet lahko razumljivo neno knjigo.

Poudarjal sem tudi, da bi bilo umestno da bi vlada vsaj vsako leto enkrat sklicala anketo šolskih odborov in pa učiteljskega objekta k posvetovanju. Ta nasvet je za vse prizadete kroge jako velikega pomena in preverjen sem, da bi se tudi gospodom učiteljem s to uredbo ustreglo v marsikaterem oziru.

Članek, ki sem ga spisal, je v prvi vrsti namenjen gospodom učiteljem, ki se bavijo s poukom v obrtnih šolah. Zakaj to, kar je danes učiteljstvo na ljudskih šolah za vzgojo, naobrazbo in razvoj slovenskega naroda, to je tudi za razvoj in napredek slovenskega obrtnika. Namenjen je pa tudi članek šolskim odborom in obrtnikom sploh in želim le, da bi se našli možje iz prizadetih krogov, da bi se za obrtno šolstvo malo več zanimali kakor dosedaj in k stvari pripomogli s tem, da bi v raznih člankih poučili in pa opozorili na razne nedostatke v obrtnem šolstvu.

K položaju slovenskega učiteljstva na Koroškem.

Na „Zavezini“ skupščini v Radovljici je bil sprejet predlog tovariša Jakšeta, naj „Zaveza“ čimprej ustanovi na Koroškem slovensko učiteljsko društvo. Stvar vendar ni tako enostavna. Te vrstice naj služijo v pojasnilo položaja slovenskih učiteljev na Koroškem. Prištevši letošnje slovenske abiturijente celovškega učiteljskišča, ki so večinoma že nameščeni, je na Koroškem kakih petnajst narodno zavednih učiteljev, ki so razkropljeni po vsem Koroškem in deloma nameščeni tudi po nemških krajih. Kako težavno je njih stališče, je dovolj znano. Nemci imajo pred gibanjem slovenskega učiteljstva dosti večji strah, nego bi ga jim bilo treba imeti. Ako se le sestane kje par slovenskih učiteljev

k prijateljskemu pomenku, že kriči nemško časopisje o zaroti, ki jo kujejo slovenski učitelji, hoteč razdreti slovo med koroškimi učiteljstvom in rotijo deželni šolski svet, naj vendar nastopi proti tem učiteljem - panslavistom. Pri teh razmerah ne kaže, ne glede na malo število in razkropljenost slovenskih učiteljev, ustanavljati slovenskega učiteljskega društva. Tudi ni med slovenskimi tovariši starih, izkušenih, v boju ojačenih mož, marveč so to samo mladi, večinoma provizorični učitelji, ki bi jih, čim nastopijo javno in se združijo v društvo, razkropili in potaknili v najzakotnejše kraje, koder bi se znabiti pri sedanjih razmerah ta ali oni izneveril svojim načelom. Zato se nam slovenskim učiteljem nikakor ne mudi z ustanovitvijo lastnega učiteljskega društva in bomo svoj čas, kadar bode naše število naraslo, v tem pogledu prevzeli sami inicijativo. Za sedaj pa je boljše, da se javnost ne peča preveč z našim gibanjem.

Slovenski koroški učitelji stojimo v tesni medsebojni prijateljski zvezi in to je najboljša jamstvo, da se nam nobeden izmed somišljenikov ne odtuji. Ako hoče „Zaveza“ in sploh izvenkoroški Slovenci kaj storiti v prilogo koroškimi slovenskim učiteljem, predlagam sledeče: Skrbise naj začim izdatnejši naraščaj slovenskih učiteljiščenikov, ki jih je danes bore malo na učiteljišču, tako da v doglednem času ne moremo pričakovati znatnega slovenskega naraščaja. Nadarjenih slovenskih fantov bi lahko dovolj spravili na učiteljišče, pa so ubožnih staršev sinovi, ki sami ne premorejo potrebnih denarnih žrtev. V drugo je nujno potrebno, da dobimo v Celovcu javno ljudsko knjižnico, koder bi prvič dobili dijaki (ne samo učiteljiščniki, ampak tudi srednješolci) potrebnega čtiva, literarnega, strokovnega, znanstvenega ter bi se tem potom seznanili s kulturnimi pridobitvami in težnjami slovenskega naroda in kjer bi drugič imeli zavetišče in kraj za svoje sestanke. Upam, da nam „Prosveta“ to željo izpolni, čim prej — tem bolje. Danes pač zalagajo dijake nekateri celovski gospodje s slovenskimi knjigami, časopisi, a Bog ne daj, da bi dobil dijak kak proizvod moderne slovenske literature ali kak napreden časopis. Tretja želja je ta, da bi „Zaveza“ znižala naročnino svojih listov provizoričnim slovenskim učiteljem, ki zbog male svoje plače ne morejo izlahka žrtvovati v ta namen potrebnih noveev, a vendar živo potrebujejo narodne in stanovske izpodbuje. Tej želji bi se seveda lahko oporekalo, sklicevaje se na stanovsko dolžnost in zavednost, a utemljena je v žalostnih koroških šolskih razmerah in v potrebi, da izvenkoroški Slovenci priskoče svojim rojakom na pomoč. Nadalje želimo koroški učitelji, da bi Ciril-Metodova družba ali kdorkoli oskrbel potrebnega čtiva, posebno pa mladinskih časopisov za našo dečo. Shlehorni učenec, ki misli vstopiti enkrat na učiteljišče, naj bi prejemal „Zvonček“, da bi se na ta način priučil slovenščini in se navdušil zanjo.

To se mi je zdelo potrebno napisati v pojasnilo našega položaja, naših potreb in zahtev.

Pismo iz Trsta.

Neverjetna malomarnost.

V Trstu in okolici se je pričelo šolsko leto 18. t. m. Navada je bila, da je mestni magistrat, oziroma občinski svet imenoval učitelje ital. narodnosti že takoj v juliju pred velikimi počitnicami, da so lahko mirno uživali počitek oni, ki so bili imenovani; a neimenovani pa so polagoma tlačili svojo jezo in nevoljo. Učitelje slov. narodnosti pa so imenovali navadno zadnji dan počitnic tako, da niso znali do zadnjega hipa, pri čem so. Imenovani so se morali z bliskovo naglostjo seliti, zapostavljeni

pa kuhati prikrito jezo. Da je tako postopanje s slovenskimi učitelji bilo nedostojno, so uvideli učitelji sami ter na lanskem zborovanju soglasno sprejeli resolucijo proti takemu zapostavljanju in malouvaževanju slov. učiteljstva to resolucijo izročili mestnemu svetu v Trstu.

V koliko je mestni svet upošteval to povsem upravičeno zahtevo, naj kaže dejstvo, da je letos mestni svet izvršil vsa imenovanja skupno, a koncem počitnic, t. j. 13. t. m. Zmotil sem se — ne vseh! Vsa italijanska in par slovenskih. Ostala slovenska se pa niso mogla izvršiti — čujte in strmite! — zaradi neverjetne malomarnosti vladnih organov, v prvi vrsti slovenskega okrajnega nadzornika, ki ni poslal pravočasno dokumentov na mestni magistrat. Dočim sta ital. nadzornika rešila mnogoštevilno aktov za italijanska imenovanja, ni se zdelo upoštevanja vredno slovenskemu nadzorniku, rešiti par aktov slovenskih kompetentov.

Jeli to storil zaradi svoje udobnosti, jeli temu kriv vladni svetnik Fabijani ali dvorni svetnik Čermak, ne vemo. Toda ne moremo drugače, nego da s tem, ki je tega kriv, temeljito obracunamo. Pozvedovali bomo in zasledovali, in če je to zakrivil oni strupeni sovražnik slovenskega šolstva, ki je v italijanskih rokah; če je to oni Kraševce, ki je poročal ministru Derschatti, da v Vrdeli in Rocolu ni Slovencev ter nam tako izposloval italijanske napise na kolodvorih, ali je pa temu kriv „pagat-ultimo“, bo imel računati z nami.

Mi moramo tem ljudem pokazati, da so že davno minuli časi, ko se je s Slovenci postopalo kakor z brezpravno „rajo“. Mi vemo, da se slovensko učiteljstvo zaveda docela svojih dolžnosti, jih vrši s pedantno natančnostjo, in hoče tudi braniti svoje pravice proti vsakomur. Če ne dosežemo drugega, bo vsaj javnost vedela za vsak krivičen korak, ne prizanašaje nikomur. V prihodnjem pismu Vam pojasnim zgodovino škedenjskega vodstva.

Iz naše organizacije.

Istra.

Iz odboroave seje „Slovenskega učiteljskega društva za koprski okraj“. Dne 23. maja t. l. je preminul nam nepozabni tovariš Štefan Debenjak. Ker mu postavijo ostali svojeci nagrobni spominek, je sklenilo to društvo prispevati k troškom, zakar se je določilo pri obnem zboru 20. junija t. l. nabirati darove pri slovanskem učiteljstvu voloskega in koprškega okraja. Zaradi tega je poslal društveni odbor 24. junija dve okrožnici, in sicer eno v voloski, a drugo v koprski okraj. Do 8. t. m. so se odzvali okrožnicam s tem, da so poslali svoje darove društenemu blagajniku sledeči gospodje in gospice: Ludovik Žerjav, Gizela Bellingar, Gašper Kastelic, Anton Maslo, Krist. Bogatec, Angela Slavec, Lovro Tomčić, Anton Marčelja, Josip Krančič, Josip Bertok, Anton Urbančič, Mate Šepić, Bruno Jurinčič, Anton Ryslavi, Henrik Jelušič, Fridrik Grossmann, Erna Thaler, Štefan Šiškovič, Gjurio Paropat in Vinko Puharič.

Ker vsaka družina želi, da ima pokojnik 2. novembra postavljen spominek, je sklenil odbor v seji 10. t. m. da vroči nabrani znesek pokojnikovi vdovi 4. oktobra t. l. Zato so naproseni vsi oni, ki se mislijo odzvati okrožnici, naj dopsiljejo namenjene zneske društenemu blagajniku Šiškoviču Stefanu (Hrpele p. Kozina), a ona dva, ki imata okrožnici, da jih vrneta društenemu predsedniku Urbančiču Antonu (Boljune p. Boršt).

Politiški pregled.

* **Deželni zbor za Bosno in Heregovino.** Zadnji čas z vedno večjo gotovostjo vzdržujejo vest, da se za Bosno in Heregovino ustanovi deželni zbor. Vrše se že vse potrebne priprave.